© MZ

© bpost

Algemene info over ministervelletjes

Ministervelletjes (ook wel afgekort als *MV* of *FM* in catalogi) zijn een vrij specifieke en interessante categorie binnen de Belgische filatelie. Ze lijken op het eerste gezicht op postzegelvelletjes, maar ze hebben een heel andere functie.

Ondanks hun bijzondere plaats binnen de Belgische filatelie werden ministervelletjes slechts beperkt bestudeerd. Buiten de vermeldingen in de OBP-catalogi bestaat weinig samengebrachte documentatie. Deze albums beogen een overzicht te bieden van de Belgische ministervelletjes en hun plaats binnen de Belgische filatelie.

Dit project is geen gewone verzamellijst, maar is eerder een referentiewerk voor een zeer gespecialiseerd onderdeel van de Belgische filatelie. Dat maakt het potentieel uniek en nuttig voor toekomstige verzamelaars

Overzicht dit over project Belgische ministervelletjes

Doel

Gratis digitaal album van Belgische ministervelletjes.
Afzonderlijk gratis blanco album met inventarislijsten voor verzamelaars.
Focus uitsluitend op België.

Wat moeilijk te vinden is?

Er bestaat géén volledig afzonderlijk standaardwerk dat uitsluitend alle Belgische ministervelletjes behandelt.
Veel kennis zit verspreid in:

- oude tijdschriften;
- veilingbeschrijvingen;
- gespecialiseerde verenigingspublicaties;
- archieven van de Belgische Posterijen/Bpost.

Dat maakt het net een interessant expertgebied binnen de Belgische filatelie.

Unieke waarde van het project

Een behoorlijke gespendeerde tijd voor onderzoek om dit te verwezenlijken.

Betrouwbare informatie verzameld over de eerste ministervelletjes betreft afmetingen en uitzonderingen tot en met J1960.
Niet enkel een album, maar ook documentatie van een weinig bestudeerd verzamelgebied.
Aanzienlijk meer detail dan de beknopte vermeldingen in de OBP-catalogi.

Inhoud album

Voor elk ministervelletje:

- MV-nummer
- onderwerp
- uitgiftejaar van betreffende postzegel
- scans (indien beschikbaar)
- opmerkingen
- echter zonder aankoopprijs
- vakjes voor getoonde-missende scans van MV's

Wat zijn ministervelletjes precies?

Het zijn **zwart-wit afdrukken van uitgegeven postzegels**.
Ministervelletjes zijn kleine drukvelletjes die bpost traditioneel aanbiedt aan ministers, hoogwaardigheidsbeklederes of genodigden. Ze bevatten meestal **dezelfde postzegels als de officiële uitgifte**, maar in een **presentatievel** dat niet in de gewone verkoop komt.

Ze worden meestal gemaakt in **kleine oplage**.
Ze zijn vaak voorzien van een **droogstempel** (een soort reliëfstempel als echtheidskenmerk).
Belangrijk: het zijn **geen echte frankeerbare postzegels**. Je kan ze dus niet gebruiken om post te versturen.

Ze worden in catalogi apart vermeld (**MV/FM**)in de Belgische postzegelcatalogus onder bijn elke postzegeluitgave.

Waarvoor dienden ze?

Ministervelletjes waren:
Relatiegeschenken van de postadministratie
Uitgedeeld aan: ministers en hoge ambtenaren, belangrijke personen, soms ook aan abonnees of verzamelaars
Ze hadden dus een **representatieve of promotionele functie**, eerder dan een praktische.

© MZ

© bpost

Algemene info over ministervelletjes

Hoe worden ze verzameld?

Ondanks dat ze geen echte postzegels zijn:
Worden ze **wel degelijk verzameld** door filatelisten
Staan ze in catalogi vermeld, vaak onderaan bij een uitgifte
Hebben meestal een **cataloguswaarde**, afhankelijk van zeldzaamheid
Omdat de oplage klein is, kunnen bepaalde ministervelletjes best gezocht zijn.

Verschil met andere verzamelobjecten

Om het duidelijk te maken:
Type: Postzegel, First Day Sheet, Ministervelletje

Waarom zijn ze interessant?

Ze tonen het ontwerp van postzegels op een andere manier
Vaak mooier of “strakker” dan de echte zegels de meeste in zwart-wit maar soms ook in kleur
Kleine oplages → potentieel verzamelwaarde
Minder bekend → niche binnen de hobby

Wat je hieruit kan afleiden

Oplages zijn vaak **extreem klein (18–100 stuks!)**
Thema’s variëren van klassieke architectuur tot strips
Ze worden meestal aangeduid met speciale cataloguscodes (MV / FM + nummer)

Hoe herken je een echt ministervelletje?

1. Zwart-wit (of zeer sober)

Echte ministervelletjes zijn **bijna altijd in zwart-wit gedrukt**
Ze tonen het ontwerp van de postzegel, maar **zonder kleur (soms wel) en zonder nominale waarde**
Zie je een kleurrijk velletje? Dan is het **geen ministervelletje**, behalve uitzonderingen (zie invent "KC")

2. Speciaal papier en druk

Vaak gedrukt op **dik, licht glanzend of mat papier**
De druk is meestal **zeer scherp en fijn** (proefdrukkwaliteit)
Geen gom (dus niet plakbaar zoals echte postzegels)

3. Droogstempel (heel belangrijk!)

Bijna altijd aanwezig
Een **reliëfstempel** (je voelt het met je vingers)
Meestal van de Belgische post (vroeger RTT / De Post)
Ontbreekt het droogstempel?
Dan moet je **extra voorzichtig zijn** (kan echt zijn, maar vaak verdacht)

4. Zeer kleine oplage

Vaak: ± 18–30 exemplaren (klassieke uitgaven),soms tot ± 75 of iets meer (modern)
Daardoor: zelden te vinden en meestal niet “massaal” aangeboden

5. Formaat en opmaak

Vaak één zegelafbeeldingen op één vel, later met meesrdere afbeeldingenen brede marges, soms verschillende ontwerpen gecombineerd
Ze lijken meer op een **presentatievel** dan op een normaal postzegelvel.

© bpost

Algemene info over ministervelletjes

Wat de *Stes lijst* werkelijk is

Opm: Op deze site worden de "STES-lijsten" niet vermeld

Stes is een afkorting die staat voor een interne technische productielijst van de Belgische postdrukkerij (toen nog De Post / Regie der Posterijen). Het is géén filatelistische catalogus zoals OBP/COB, maar een drukkerij-inventaris.

"Stes" is een afkorting van "Steslijst" of "Stes-nummering", een interne productielijst die Bpost (vroeger De Post) gebruikte in haar drukkerij te Mechelen. Die lijst bevatte technische gegevens over elke uitgifte:

Doel van de Stes-lijst

De lijst werd gebruikt om **alle drukopdrachten** te registreren:

- ministervellen
- proefdrukken
- specimen-materiaal
- niet-uitgegeven ontwerpen
- interne testdrukken
- speciale opdrachten voor kabinetten of diensten

Ministervellen zijn **niet-commerciële uitgiften**, en daarom staan ze **niet in de OBP-catalogus (alleen meldingen)**. Om ze toch te kunnen traceren, gebruiken verzamelaars en archivarissen vaak de **Stes-referentie** uit de drukkerijlijst. Die code helpt om te weten:

"Stes-lijst" bestaat niet officieel.

Wat staat er in een Stes-record?

Een Stes-vermelding bevat typisch:

- **Stes-nummer** Interne volgcode voor de drukopdracht (vergelijkbaar met RP- of projectnummer).
- **Datum** Datum van druk, goedkeuring of interne registratie.
- **Omschrijving** Korte technische beschrijving van het vel of de zegel.
- **Kleur / druktechniek** Bijvoorbeeld: zwart/wit, offset, diepdruk, opdruk, proefdruk.
- **Formaat** Afmetingen van het vel (zoals in jouw tabel: 150 × 178 mm).
- **Afdeling / drukkerij** Soms aangeduid met codes zoals *Ds* , *RP* , *Mechelen* , *Brussel* .

Het is dus een **productie-logboek**, geen verzamelaarslijst.

Samengevat

"Stes" = interne drukkerijlijst van Bpost.
Bevat technische info over zegels en velletjes.
Wordt gebruikt bij **ministervellen, proefdrukken, en niet-verkochte uitgiften**.
Geen officiële catalogus, maar wél nuttig voor archivarische identificatie.

© bpost

Algemene info over ministervelletjes

⚠ Veelgemaakte verwarringen (belangrijk!)

❌ 1. First Day Sheets (FDS)

Met stempel (geen droogstempel) en datum: Vaak kleurrijk, Grotere oplage

👉 Dit zijn **géén ministervelletjes**

❌ 2. Proefdrukken (essays/proofs)

Kunnen ook zwart-wit zijn, maar: meestal zonder droogstempel, vaak uniek of anders gelabeld

👉 Lijken sterk, maar zijn een andere categorie

🔍 Wat zijn proefdrukken?

Proefdrukken (ook wel *essays* of *proofs*) zijn **voorbereidende afdrukken** die gemaakt worden tijdens het ontwerpproces van een postzegel.

Typische kenmerken:

Kunnen **zwart-wit of in afwijkende kleuren** zijn
Vaak gedrukt op **ander papier of karton**
Geen droogstempel (meestal)
Soms voorzien van aanduidingen zoals *“essai”* , *“proof”* , of druknotities
Niet bedoeld voor verkoop, maar voor interne goedkeuring
Vaak **uniek of in zeer kleine oplage**

📱 Wat zijn ministervelletjes?

Ministervelletjes zijn:
Officiële afdrukken van definitieve zegels
Gedrukt in **kleine oplage voor de minister / administratie**
Bijna altijd met een **droogstempel** (heel belangrijk verschil!)
Identiek aan de echte zegels (zelfde ontwerp, kleuren, perforatie)
Meer een **ceremonieel of archiefstuk**

⚖ Belangrijkste verschil in één zin:

👉 Proefdruk = testfase (voor het ontwerp definitief is)
👉 Ministervelletje = eindproduct, maar exclusief gedrukt voor officiële doeleinden

💡 Praktisch herkenningspunt

Als je twijfelt bij een stuk:
Wel droogstempel + afgewerkte zegel → ministervelletje
Geen droogstempel + afwijkingen → waarschijnlijk proefdruk

📜 Hoe kwamen proefdrukken oorspronkelijk in omloop?

In het begin waren proefdrukken **helemaal niet bedoeld voor verzamelaars**.
Ze circuleerden enkel binnen een kleine kring:

👔 1. Interne verspreiding

Proefdrukken gingen naar: ontwerpers, graveurs, drukkerijen, hoge ambtenaren (postadministratie, ministerie)

👉 Die mensen gebruikten ze om ontwerpen goed te keuren of aan te passen.

🎁 2. Informele “souvenirs”

En hier begint het interessante deel:
In de 19e en vroege 20e eeuw was er: minder strikte controle, minder besef van “verzamelwaarde”
Daardoor:

namen werknemers soms **proefdrukken mee naar huis**
werden ze **cadeau gedaan aan kennissen of relaties**
hielden ontwerpers of graveurs **persoonlijke archieven bij**

👉 Dit is een van de belangrijkste manieren waarop ze bij verzamelaars terechtkwamen.

© bpost

Algemene info over ministervelletjes

3. Archieven die later vrijkwamen
Veel proefdrukken zaten jarenlang in: drukkerijarchieven, postadministraties
Later gebeurde: opruimingen, veilingen, overdrachten aan musea of verzamelaars
Zo kwamen er grotere hoeveelheden “ineens” op de markt.

4. Ruil tussen vroege verzamelaars
Vanaf eind 19e eeuw ontstond een netwerk van filatelisten:
ambtenaren en drukkers **ruilden stukken**
sommige verzamelaars hadden **directe contacten bij drukkerijen**
Vooral in landen met sterke filatelietraditie (zoals België, Frankrijk en Verenigd Koninkrijk)

Belangrijk nuanceverschil met ministervelletjes
Ministervelletjes: **bewust verdeeld aan hooggeplaatsten**
Proefdrukken: **niet officieel verdeeld**, eerder “gelekt” of informeel verspreid

Samengevat
Proefdrukken kwamen in omloop door:
- interne medewerkers
- persoonlijke archieven
- latere archiefverkopen
- vroege filatelistische netwerken

Niet door een officiële uitgave zoals bij ministervelletjes.

Apart album voor proefdrukken?

Ja, voor sommige absoluut een noodzaak maar niet op deze site
Ze zijn **kruislings gelinkt op de site** (bij dezelfde uitgifte als MV als « proof» "proefdrukken”).
Waarom voor sommigen?
Andere functie → proefdruk = ontwikkelingsfase, MV = eindproduct
Andere verzamelcriteria (papier, kleurproeven, staten, annotaties…)
Andere markt en waardering
Houdt je collectie **logisch en “wetenschappelijk correct”**
Beste aanpak hier toegepast:
Hoofdcollectie: **Ministervelletjes (MV)**
Parallel: **Proefdrukken / Essays / Proofs**
Eventueel derde tak: **ontwerpen / originele tekeningen** (als dat er ooit komt)

Moderne reproducties of fantasie-uitgaven

Groot risico op online marktplaatsen
Soms:
- kunstmatig “oud” gemaakt
- zonder officiële herkomst

Vooral opletten als:
- prijs “te mooi om waar te zijn” is
- verkoper geen details geeft

© bpost

[Algemene info over ministervelletjes]

Extra tip (belangrijk voor verzamelaars)

Gebruik een catalogus zoals:
OBP Catalogus
Daarin staan ministervelletjes vaak vermeld met:
codes zoals **MV**, **FM**,

Praktische checklist

Als je iets wil beoordelen, check dit:
✓ Zwart-wit?
✓ Geen waardeaanduiding?
✓ Droogstempel aanwezig?
✓ Kleine oplage bekend?
✓ Komt het overeen met een catalogus (MV/FM)?
➡ Minstens 4/5 “ja” = goede kans dat het echt is

controle punten als je een verdacht velletje langs de 5 controlepunten legt, je een snelle inschatting kan maken

Wat betekent “minstens 4/5 ‘ja’” concreet?

Als je bij **minstens 4 van die 5 kenmerken “ja” kan antwoorden**, dan:
➡ is de kans groot dat je een **echt ministervelletje** hebt.

Voorbeeld

Stel je hebt een velletje:
✓ Zwart-wit → ja
✓ Geen waarde → ja
✓ Droogstempel → ja
? Oplage onbekend → twijfel
✓ In catalogus gevonden → ja
Dat zijn **4 op 5 “ja”**
➡ Dus: **waarschijnlijk echt**

Belangrijk: dit is géén garantie

Het is een **snelle praktische vuistregel**, geen bewijs.
Waarom?
Sommige echte ministervelletjes missen bv. een duidelijk droogstempel
Goede vervalsingen kunnen 2–3 kenmerken nabootsen
Catalogusinfo is soms moeilijk te vinden

© bpost
© MZ

Algemene info over ministervelletjes

Zijn er ministervelletjes in andere landen dan België?

Er zijn historische voorbeelden uit andere landen. België is dus niet het enige land waar postzegelproeven of speciale presentaties van postzegels aan hoogwaardigheidsbeklederswerden geschonken. Wel lijkt de specifieke Belgische traditie van een zwart-witafdruk op speciaal papier, met een droogstempel van het bevoegde ministerie, bijzonder herkenbaar.

De term"ministervelletje" is eigenlijk typisch Belgisch, maar het idee erachter bestaat ook in andere landen. Ministervelletjes zijn speciale postzegelvelletjes of proefdrukken met een zeer kleine oplage, vaak bedoeld als relatiegeschenk voor hoogwaardigheidsbeklederswerden, genodigden of filatelistische instanties. Ze werden in België meestal niet vrij verkocht aan het grote publiek.

In andere landen vind je vergelijkbare uitgaven onder andere namen, zoals:
Frankrijk: feuillets de luxe of speciale presentatiedrukken.
Luxemburg: luxevelletjes en proefdrukken voor officiële relaties.
Nederland: presentatiemappen, proefdrukken en speciale uitgiften voor genodigden.
Duitsland: Gedenkblätter of officiële herdenkings- en presentatiedrukken.
Zwitserland: luxe-afdrukken voor verzamelaars en officiële instanties.

Verenigde Staten — Roosevelt Presentation Albums

Rond 1903–1905 werden speciale albums met proefafdrukken van Amerikaanse postzegels samengesteld en geschonken aan invloedrijke personen, kabinetsleden en hooggeplaatste functionarissen. Er werden uiteindelijk 85 albums gemaakt. Dit is een goed gedocumenteerd voorbeeld van een vergelijkbare geschenkpraktijk, al gaat het om albums met proefdrukken en niet om exact dezelfde Belgische ministervelletjes.

Verenigd Koninkrijk — Presentation Cards en Gift Albums

De Britse posterijen maakten speciale geschenkkaarten met nieuwe postzegels en een korte toelichting voor prominente personen. In 1960 werden bijvoorbeeld 80 kaarten met enveloppen gedrukt. Daarnaast werden luxealbums met postzegels geschonken aan onder anderen de koningin, de premier en ministers.

Wat België wel bijzonder maakt, is dat de ministervelletjes een eigen verzamelgebied zijn geworden met catalogusnummers en een aparte markt voor filatelisten. Sommige Belgische ministervelletjes hebben oplages van slechts enkele tientallen exemplaren en kunnen daardoor behoorlijk zeldzaam zijn.

België lijkt één van de weinige landen waar ministervelletjes uitgroeiden tot een afzonderlijk gecatalogiseerd verzamelgebied.

Veel lees- en verzamel genot

MZ

© MZ